

Arkeol. N. 23/22.1.2004

M

LIETO MEROLA
rautakautinen muinaisjäännösalue 2002

Päivi Kankkunen

Museovirasto - arkeologian osasto - koekaivausryhmä I

sisällys

arkistotietoja	2
tiekarttaote	3
peruskarttaote	4
johdanto	5
sijainti ja topografia	6
kaivausmenetelmä	6
koekuopat - löydöt ja maannoshavainnot	6
koeoja	7
tiivistelmä	7
negatiiviluettelo	8
dialuettelo	9
kuvataulut	10-16
yleiskartta, 1:1000, A3	17
vaaituskartta, 1:100, A3	18
tasokartta 122-123/104,1:25,A4	19
tasokartta 124/100-101,1:25 A4	20
profiilikartta, 1:10, A4	21

Lieto Vintala Merola

koekaivaus rautakautisella muinaisjäännösalueella 13.-31.5.2002

arkistotietoja

Kunta: Lieto

Kylä: Vintala

Kohde: Merola

Tila: Merola, Rn:o 4:20, om. Antti ja Ulla-Riitta Virtanen, Karhuntie 16, 21360 Lieto as.

Sijainti: Liedon kirkosta noin 5 km linnuntietä pohjoiseen

Peruskartta: 1044 10 LIETO

Koordinaatit: p = 6724405, i = 3251274, z = 30-35 m mpy

Aiemmat tutkimukset: Matti Huurre, inventointi 1954
                                 Alfred Hackman, kaivaus 1930-31
                                 Ella Kivikoski, kaivaus 1935
                                 Markku Torvinen, kaivaus 1980
                                 Liisa Tuomi, kasvillisuuskartoitus 1990

Aiemmat löydöt: KM 2835:1, KM 2913:2-3, KM 9222:1-506, KM 9366:1-243, KM
10078:1-45, KM 20963:1-5, KM 20952:1-390, KM 20960:1-23

Kirjallisuutta: Luoto, Jukka 1988: Liedon historia
Kivikoski, Ella 1939: Die Eisenzeit im Auralflussgebiet, SMYA XLIII
Pihlman, Sirkku 1990: Kansainvaellus- ja merovinkiajan aseet Suomessa.
Iskos 10

tähän kertomukseen liittyvät: löydöt KM 33375:1-20
                                 negatiivit 125397-125423
                                 diat 51331-51354
                                 kartat sivuilla 17-21

Johdanto

Liedossa Merolan kalmistoalueella on viimeksi kaivettu vuonna 1980, jolloin Markku Torvinen kaivoi kunnan vesijohtoputken linjauksen. 1990-luvun alussa aloitettiin kalmistoalueen hoitotyöt muinaisjäännösten hoitoyksikön Turun toimipisteen valvonnassa. Hoitotyöt ovat sittemmin siirtyneet luonnonsuojelupiirille.

Merolan kalmistoalueen maanomistaja Antti Virtanen haluaa vaimonsa kanssa rakentaa asuinrakennuksen nykyisen Merolan talon länsipuolella olevalle alemmalle kalliotasanteelle. Paikka on valittu mm. ottaen huomioon muinaisjäännösalueet. Antti Virtanen oli suunnitelun uudisrakennusta lyhyhistymässä olevan navetan paikalle, mutta rakennusvalvonnasta ilmoitettiin rakennuksen olevan suojellun. Vanhaan Merolan taloon on mahdotonta vetää vesijohtoja tai viemäreitä, koska se sijaitsee ylhäällä kalliolla.

Koekaivausryhmä I:lle varattiin kenttätöihin aikaa kolme viikkoa, 13.5.-31.5. 2002. Tehtävänä oli tarkastaa kaivamalla rakennushankkeen koskettamat alueet mahdollisen muinaisjäännöksen toteamiseksi.

Koekaivausryhmä I:ssä työskentelivät piirtäjänä Teija Nurminen, tutkimusavustajana Anu Lempiäinen, kaivajina Piritta Häkälä ja Riikka Mustonen. Kaivauksen johti allekirjoittanut.

Helsingissä 13.1. 2004

Päivi Kankkunen

Sijainti ja topografia

Merolan muinaisjäännösalue sijaitsee Aurajoen itärannalla, noin 100-200 m joen rannasta. Kohteen itäpuolella kulkee Liedon kirkolta asemalle johtava tie. Muinaisjäännöstä rajaa pieni tilustie, Täperäntie. Kalmistolöydöt ovat pienen kallioisen kukkulan etelä- ja kaakkoisosissa. Kukkulan koillis- ja pohjoispuolelta on kivikautisia asuinpaikkalöytöjä sekä Täperäntien päässä olevan rakennuksen paikkeilta rautakautisia löytöjä. Täperäntien eteläpuolella on peltosaareke, jossa on röykkiöpohja.

Kaivausmenetelmä

Rakennuspaikalle sijoitettiin sopiviin kohtiin neliömetrin suuruisia koekuoppia, yhteensä 6 kappaletta. Koekuopista poistettiin pintaturpeet lapioilla, jonka jälkeen kaivettiin 10 cm:n kerroksissa mineraalimaan pinnasta lukien puhtaaseen pohjamaahan tai kallion pintaan. Kaivauksella ei ollut käytössä seulaa.

Pelolle, kallioselänteen juureen, jonne viemärijärjestelmä on suunniteltu, avattiin 1x8 m:n suuruinen koeoja. Tähän tehtiin eteläpuolelle 1x2 m:n suuruinen laajennus, ruudut 122-123/104.

Pelolle laadittuun koordinaatistoon sijoitettiin yhteensä 12 neliömetrin suuruista koekuoppaa. Nämä kaivettiin kyntökerroksen alaiseen koskemattomaan maahan, vähintään 30 cm syvyyteen kyntökerroksen alta mitaten. Kyntökerros poistettiin lapiolla.

Koordinaatisto pyrittiin sitomaan Torvisen 1980 koordinaatistoon sillä oletuksella, että Torvisen koeojan itäinen reunalinja on 100. Kiintopisteenä käytettiin samaa korkeuskiintopistettä kuin Markku Torvisen kaivauksella vuonna 1980. Kiintopisteen korkeus on Torvisen kenttäkarttoihin merkitty 36,80 m mpy.

Kaivauksen yleiskartta on piirretty käyttäen pohjana kunnan kaavan pohjakarttaa sekä Torvisen 1980 yleiskarttaa. Kaivauksen yleiskartta on piirretty mittakaavaan 1:1000. Kaivauksella piirrettiin tasokartat koeojan länsipään ruuduista 124/100-101 sekä koeojan laajennuksesta 122-123/104, molemmat mittakaavaan 1:25. Profiilikartta on piirretty linjalta 124, ruuduista 100-101, koeojan eteläprofiilista.

Maanomistajan kanssa sovittiin, että hän huolehtii kaivausalueiden täyttämisestä.

Koekuopat, löydöt ja maannoshavainnot

Kalliotasanteelle kaivetuista koekuopista saatiin löytöinä jonkin verran resentiä jätettä, mutta vain koekuopasta 6 esihistoriallisia löytöjä, nimittäin viisi kvartsi-iskosta ja kaksi kivilaji-iskosta.

Pelolla sijaitsevista koekuopista löydöt tulivat kyntökerroksesta, vain koekuopasta 100/108 löytyi mahdollinen rautaesineen kappale? (saven peitossa) sekä kaksi pientä palaneen luun murua.

Myös koeojan löydöt tulivat kyntökerroksesta. Yhteensä löytöinä saatiin kaksi rautaesineen kappaletta, saviastian kylkipalasia kolme kappaletta, kivilaji-iskoksia seitsemän kappaletta,

kivilaji-iskoksia kaksi kappaletta, palanutta luuta 10 kappaletta sekä sinisen lasihelmen puolikas.

Kalliotasanteen koekuopissa oli luonnollinen maannos, koekuopassa 6 nokiläikkä ja hieman palanutta maata. Maaperä oli soraista, paikoin multavaa maata.

Pellolla havaittiin kyntökerroksen alla noin 7-10 cm:n vahvuinen hyvin tumman maan kerros, jonka alla ruskeahkon harmaata maata ennen pohjasavea. Tumma maakerros liittyyne ihmistoimintaan. Maaperä pellolla on silttiä.

Koeoja

Metrin levyinen ja noin kahdeksan metriä pitkä koeoja laadittiin kalliotasanteen juurelle, suunniteltujen sakokaivojärjestelmien kohdalle. Pintamaat poistettiin lapioilla, minkä jälkeen kyntökerroksen pohjaa poistettiin ja tasattiin pelkoilla. Kyntökerroksen alapuolelle hahmottui ruutujen 124/104-107 alueelle vanha ojakaivanto; oja viistoutuu kohden ruudun 124/104 pohjoisprofiilia. Koeojan itäpäädyssä oja lähtee ruudun keskeltä. Oja on leveydeltään noin 40 cm ja sitä rajaa muutaman sentin levyiset tumman maan reunat. Ruudussa 124/104 tuli noin 30 cm:n syvyydessä esille pyöreähkö kiveys, jossa oli halkaisijaltaan noin 15 cm:n suuruisia kiviä. Kiveys oli ensivaiheessaan noin 30x40 cm suuruinen, mutta syvemmällä muuttui halkaisijaltaan noin 30 cm:n suuruiseksi. Tähän laadittiin laajennus koeojan eteläpuolelle, 1x2 m:n alue. Kyntökerroksen alta paljastui puolikaaren muotoinen tummempi alue, joka lienee osa ojasysteemiä. Kiveys lienee kostean maahan rakennettu aidan tolpan antura.

Koeojan länsipäädyn ruuduissa 124/100-101 oli kyntökerroksen alla hyvin tummaa, mustan puhuvaa maata. Tämä rajautuu selkeästi linjalle $y = 101,30$ saveen. Mustan maan kerros on noin 10-15 cm paksu ja se kuten sitä ylempi maakerros, ruskea siltti ja sen alapuolinen kerros (tumman harmaa savi) viistoutuvat voimakkaasti noin 45 cm:n syvyyteen. Ilmiön tumma maakerros on vaihtelevan sävyisenä koko peltoalueella ja liittyyne varhaisempaan ihmistoimintaan.

Tiivistelmä

Liedon Merolan muinaisjäännösalueella tutkittiin omakotitalon rakennussuunnitelmien koskettama alue. Neliömetrin suuruisia koekuoppia kaivettiin yhteensä 18 sekä koeoja kooltaan 1x8 m ja sen laajennus 1x2 m, viime mainitut yhteensä yhteensä 10 m². Kaikkiaan avattiin 28 m².

Löytöjä saatiin pääosin kyntökerroksesta: kvartsi-iskoksia, palanutta luuta ja muutama savastian kylkipala sekä sinisen lasihelmen puolikas. Kiinteänä jäänteinä löydettiin vanha ojanpohja ja tolpan perustus. Nykyisen muokkauskerroksen alla havaittiin vanhempi tumma maakerros, joka ei kuitenkaan sisältänyt rakenteita tai löytöjä.

Koetutkimusten perusteella voitiin todeta, ettei kiinteää muinaisjäännöstä ole rakennussuunnitelmien koskettamalla alueella. Merolan muinaisjäännösalueen rajoja tai laajuutta ei tällä tutkimuksella selvitetty.

Negatiiviluettelo

- 125397 Panoraama kuvien 125399+125401 kanssa, Merolan muinaisjäännösalue, kuvattuna peltotieltä lounaasta.
- 125398 Merolan muinaisjäännösalue, kuvattuna peltotieltä lounaasta
- 125399 Kuuluu panoraamaan kuvien 125397 ja 125401 kanssa.
- 125400 Liedon Kylätalo kuvassa vasemmalla, kuvattu Merolan kalmistolta pohjoisluoteesta.
- 125401 Kuuluu panoraamaan kuvien 125397 ja 125399 kanssa.
- 125402 Merolan kalmiston juurelta kuvattu Aurajoki-laaksoa, vas. peltosaareke, jolla röykkiön pohja, kuvattu koillisesta
- 125403 Merolan kalmistoa vastapäätä oleva peltosaareke, jossa röykkiön pohja, kuvattu kalmiston reunalta, koillisesta
- 125404 Tutkimusaluetta Merolan kalmiston itäpuolella, suunniteltu rakennuspaikka kuvassa oikealla, kuvattu etelästä
- 125405 Maisemakuva, vasemmalla Merolan kalmistoa, keskellä peltosaareke, jossa röykkiön pohja, kuvattu lännestä
- 125406 Sama kuin edellinen, mutta taustalla näkyy Liedon Kylätalon löytöpaikka, kuvattu pohjoisluoteesta.
- 125407 Maisemakuva Merolan kalmistolta Aurajoki-laaksoon, kuvattu koillisesta.
- 125408 Maisemakuva Merolan kalmistoon, edessä saareke, jossa röykkiön pohja, kuvattu lännestä.
- 125409 Koeojan laajennus, ruudut 104/122-123, kaivettu noin 45 cm, kuvattu pohjoisesta
- 125410 Kaivaustyöryhmä, vasemmalta: piirtäjä Teija Nurminen, Piritta Häkälä, tutkimusavustaja Anu Lempiäinen ja Riikka Mustonen.
- 125411 Koeojan ruudut 124/103-104 sekä laajennus 104/122-23, kaivettu noin 30 cm, mahdollinen aitalolpan tuki ja vanhaoja, kuvattu koillisesta.
- 125412 Tutkimusaluetta, vasemmalla suunnitellun talon paikka, kuvattu pohjoisesta.
- 125413 Koeojan länsipääty ruudut 124/100-103, kaivettu noin 30 cm, eteläinen profiili, kuvattu pohjoisesta.
- 125414-15 Panoraamakuva tutkimusalueelle, kalliokielekkeelle suunnitteilla asuinrakennus, kuvattu luoteesta.
- 125416 Eteläprofiili koekuopasta 1, kaivettu kallioon, kuvattu pohjoisesta.
- 125417 Maisemakuva Aurajoelle, kuvattu peltosaarekkeelta, jossa röykkiön pohja, koillisesta.
- 125418 Koeojan länsipääty, ruudut 124/100-103, kaivettu noin 30 cm, kuvattu koillisesta.
- 125419 Tutkimusaluetta, taustalla kalliokieleke, jolle suunnitteilla asuinrakennus, kuvattu Merolan kalmiston reunalta, lounaasta.
- 125420 Tutkimusaluetta, kuvattu luoteesta
- 125421 Tutkimusaluetta kalliokielekkeen päällä, kuvattu etelästä.
- 125422 Koeojan ruudut 124/104-107, kaivettu noin 30 cm, näkyvillä vanha oja, kuvattu kalliokielekkeeltä, idästä.
- 125423 Koekuopan 114/104 länsiprofiili, kuvattu noin idästä.

Dialuettelo

- 51331 Lieto Vintala Merola. Vasemmalla Aurajokilaaksoa, hieman keskeltä oikealla näkyvän sähköpylvään takana ja sivuilla Merolan kalmisto, toinen rakennus oikealta on Merolan talon ulkorakennus, kuvattu etelästä.
- 51332 Merolan polttokenttäkalmistoa vasemmalla, löydöt alunperin keskellä näkyvää peltoa raivatessa, vertaa Hackmanin 1930 kuvaan, oikealla kukkulan rinnettä, jolla Merolan talo sijaitsee, uudisrakennus suunnitteilla oikealla näkyvälle kallionreunalle, kuvattu etelästä.
- 51333 Tutkimusaluetta, taustalla kallionreuna, johon uudisrakennus on suunniteltu, kuvattu Merolan kalmiston reunalta, lounaasta.
- 51334 Yleiskuva Merolan talon kalliokukkulan itäreunalta luoteeseen, vasemmalla Kesäläisen puutarhaa ja peltoa, josta kivikautisia löytöjä, kuvattu kaakosta.
- 51334 Merolan talon saunarakennus, jonka edessä kallioselänne, jolle suunniteltu uudisrakennus, pelolle suunniteltu jätevesisysteemit, etualalla koeoja, kuvattu luoteesta.
- 51336 Maisemaa Merolan kalmiton vierestä Aurajokilaaksoon, vasemmalla pieni peltosaareke, jossa röykkiön pohja, kuvattu koillisesta.
- 51337 Pieni peltosaareke Täperäntien eteläpuolella vastapäätä kalmistokukkulaa. Peltosaarekkeella röykkiön pohja, kuvattu pohjoisesta, taustalla, puun oikealla puolella Kylätalo.
- 51338 Pienellä peltosaarekkeella sijaitseva röykkiön pohja, kuvattu pohjoisesta.
- 51339 Oikealla Merolan kalmisto, vasemmassa pienessä saarekkeessa röykkiön pohja, kuvattu lännestä.
- 51340 Maisemakuva Aurajokilaaksoon, kuvattu koillisesta, tilan Täperä 4:24 pihamaan kulmalta.
- 51341 Koekuoppa 1, eteläprofiili, kaivettu kallioon, kuvattu pohjoisesta, RM
- 51342 Koekuoppa 6, itäprofiili, kaivettu kallioon asti, noin 50 cm.PH
- 51343 Koeoja pelolla, kaivettu peltomullan alle, kuvattu kallion päältä, idästä.
- 51344 Koeojan ruudut 124/104-107, kaivettu kyntökerros pois, noin 30 cm, näkyvillä vanha oja, kuvattu kallion päältä, idästä.
- 51345 Koeojan länsipääty, ruudut 124/100-103, kaivettu noin 30 cm, kuvattu koillisesta, PH
- 51346 Koeojan päätyprofiili linjalla $y=100$, ruudussa 124/100, kaivettu noin 30 cm, kuvattu noin idästä
- 51347 Koeojan lounaiskulma, ruudussa 124/100, kaivettu noin XXX cm, kuvattu koillisesta.
- 51348 Koeojan ruudussa 124/100, ruudun profiili linjalta $x = 124$, kuvattu pohjoisesta.
- 51349 Koeojan länsipääty, ruutu 124/100, kaivettu pohjaan, kuvattu pohjoisesta
- 51350 Kiveys koeojan ruudussa 124/104, kaivettu noin 35 cm, kuvattu noin lännestä.
- 51351 Koeojan ruudut 124/103-104 sekä laajennus 104/122-123, kaivettu laajennus peltomullan alle, noin 30 cm:iin, kuvattu koillisesta.
- 51352 Koeojan laajennus, ruudut 104/122-123, kaivettu noin 45 cm maanpinnasta, kuvattu pohjoisesta.
- 51353 Yleiskuva tutkimusalueelle, etualalla koeoja, taustalla Täperäntie, kuvattu pohjoisesta.
- 51354 Kaivaustyöryhmä, vas. piirtäjä FK Teija Nurminen, Piritta Häkälä, tutkimusavustaja HuK Anu Lempiäinen ja Riikka Mustonen

F. 125397, 125399, 125401 Liedon Merolan muinj. alue

kuvaattu peltotieltä lounaasta

F. 125402

AURAJOKILAAKSOA KUVATTUNA MEROLAN KALMISTOLTA.
VASEMMALLA PELTOSAAREKE, JUSSA RÖYKKIÖN PUHJA.
KUVATTU KOILLISESTA.

F. 1250406 KESKELLÄ PELTOSAAREKE, JUSSA RÖYKKIÖN
PUHJA. TAUSTALLA LIEBON KYLÄTALON
LÖYTÖPAIKKA. KUVATTU POHJOISLUOTEESTA.

F. 1250405 VASEMMALLA MEROLAN KALMISTOA,
KESKELLÄ PELTOSAAREKE, JUSSA RÖYKKIÖN PUHJA.
KUVATTU LÄNNESTÄ.

F. 1250407 MAISETTAKUVA MEROLAN KALMISTOLTA
AURAJOKILAAKSOON. KUVATTU KOILLISESTA.
vabk. P. Kankkunen

F. 125417 MAISETTAKUVA AURAJOELE. KUVATTU PELTO-
SAAREKKEELTA, JUSSA RÖYKKIÖN PUHJA.
KUVATTU KOILLISESTA.

F.125414-15 PANORAMAKUVA TUTKIMUSALUEELLE. KALLIOKIELEKKEELLE SUUNNITTEILLA ASUINRAKENNUS. KUVATTU LUOTEESTA.

F.125420

TUTKIMUSALUETTA.
KUVATTU LUOTEESTA.

F.125412

TUTKIMUSALUETTA.
VASEMMALLA SUUNNITELLUN
TALON PAIKKA.
KUVATTU POHJOISESTA.

LIETO MEROLA

Päivi Kankkunen 2002

F.125418

KOEJAN LÄNSIPÄÄTTY,
RUUDUT 124/100-103,
KAINETTU NOIN 30 CM.
KUVATTU KOILLISESTA.

F.125413

KOEJAN LÄNSIPÄÄTTY, RUUDUT 124/100-103,
KAINETTU NOIN 30 CM. ETELÄINEN PROFILII.
KUVATTU POHJOISESTA.

LIETO MEROLA
Päivi Kankkunen 2002

F.125411

KOEJAN RUUDUT
124/103-104 SEKÄ LAA-
JENNUS 104/122-123,
KAINETTU NOIN 30 CM.
MAHDOLLISEN AITATOLPAN
TUKI JA VANHA OJA.
KUVATTU KOILLISESTA.

F.125422

KOEJAN RUUDUT 124/104-107,
KAINETTU NOIN 30 CM. NÄKYVILLÄ
VANHA OJA, KUVATTU KALLIOKIELEK-
KEELTÄ, IDÄSTÄ.
valk. P. Kankkunen 2002

F.125409

KOEJAN LAAJENNUS, RUUDUT 104/122-123,
KAINETTU NOIN 45 CM.
KUVATTU POHJOISESTA.

F. 125421

TUTKIMUSALUETTA
KALLIOKIELEKKEEN
PÄÄLLÄ.
KUVATTU ETELÄSTÄ.

F. 125416

ETELÄPROFILI KOE-
KUOPASTA I, KAIVETTU
KALLIOON.
KUVATTU POHJOISESTA.

F. 125423

KOEKUOPAN 114/104
LÄNSIPROFILI.
KUVATTU IDÄSTÄ.

F.125404

TUTKIMUSALUETTA
MEROLAN KALMISTON
ITÄPUOLELLA. SUUNNI-
TELTU RAKENNUSPAIKKA
KUVASSA OIKEALLA.
KUVATTU ETELÄSTÄ.

F.125419

TUTKIMUSALUETTA.
TAUSTALLA KALLIOKIE-
LEKE, JOLLE SUUNNI-
TEILLA ASUINRAKENNUS.
KUVATTU MEROLAN
KALMISTON REUNALTA,
LUNNAASTA.

F.125410

KAIVAUSTYÖRYHMÄ.
VASEMMALTA: PIIRTÄJÄ
TEISA NURMINEN,
PIRITTA HÄKÄLÄ,
TUTKIMUSAVUSTAJA ANU
LEMPIÄINEN JA
RIIKKA MUSTONEN.

LIETO MEROLA

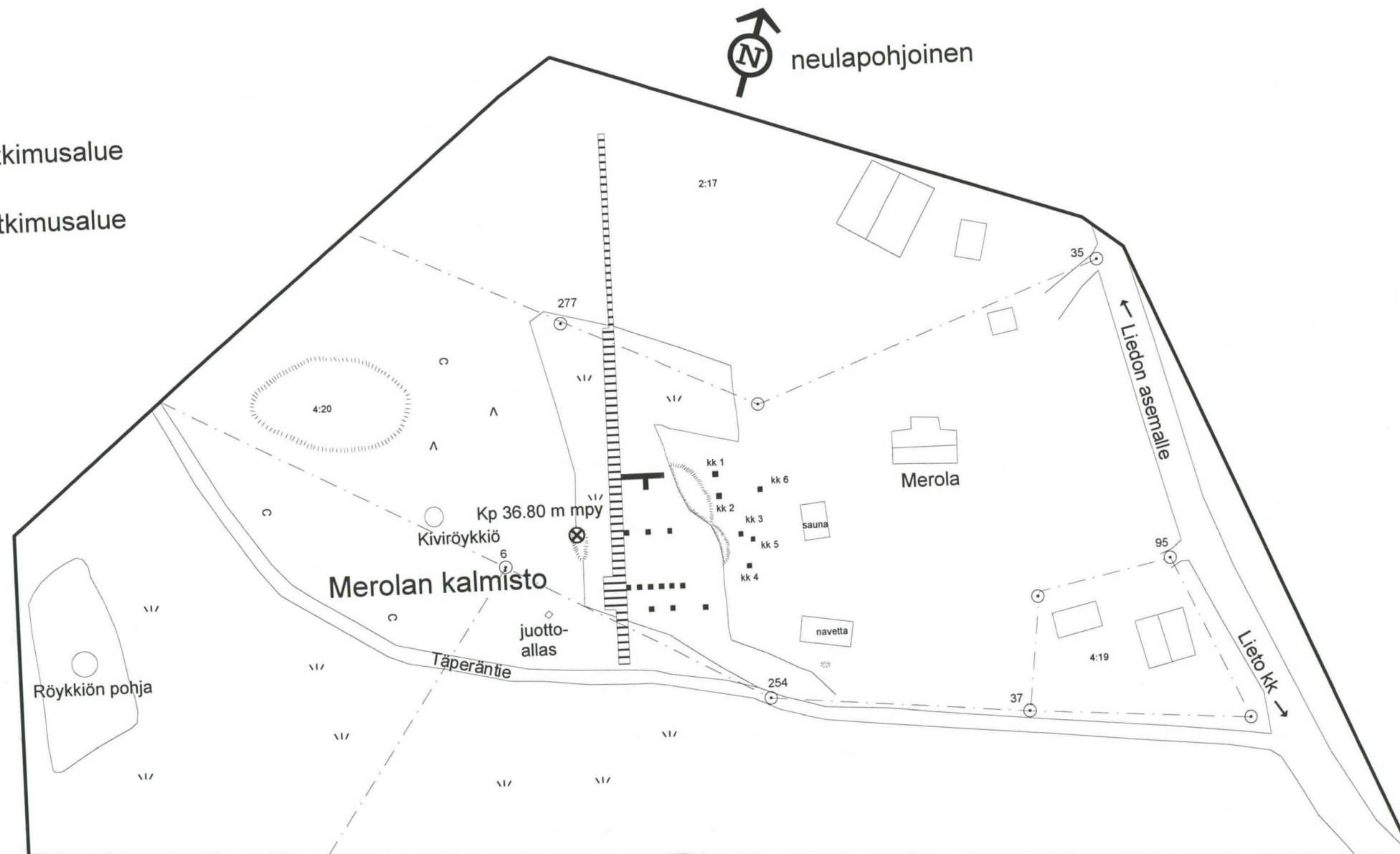
P. Kankkunen 2002

YLEISKARTTA
mk 1:1000

Piirt. Piritta Häkälä ja Riikka Mustonen
pohjakarttana käytetty vuoden 1980 kaivauksen yleiskarttaa sekä kunnan kaavoituksen pohjakarttaa
digit. T. Nurminen

- ⊙ Rajapyykki
  - ≡≡≡ Vuoden 1980 tutkimusalue
  - ▬ Vuoden 2002 tutkimusalue
- ↑ N neulapohjoinen

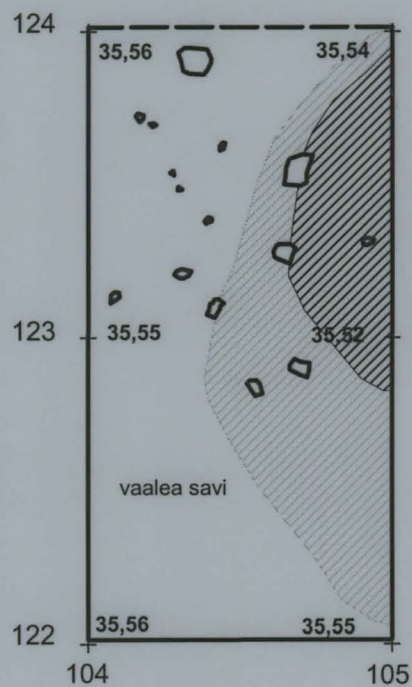

LIETO MEROLA
P. Kankkunen 2002

TASOKARTTA
Koejaruudut 122-123/104
45 cm pinnasta
lukemat metreinä merenpinnasta
Piirt. ja digit. T. Nurminen

- Tummanharmaa savi
- Harmaa savi
- Kivi

neulapohjoinen

 1 m

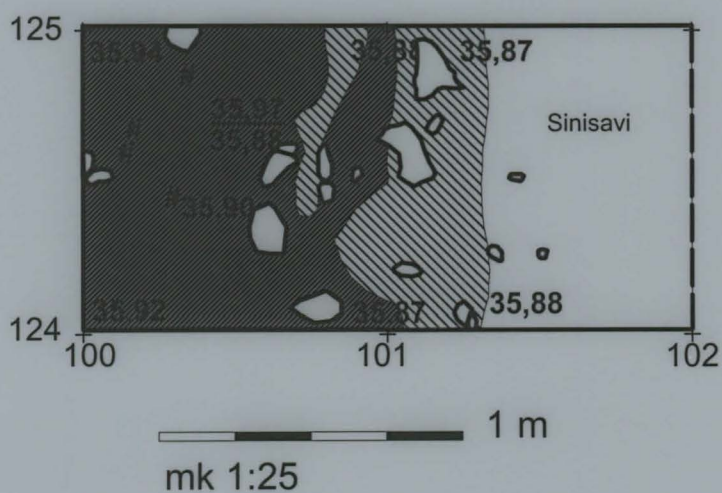
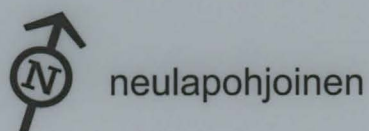
mk 1:25

LIETO MEROLA

P. Kankkunen 2002

TASOKARTTA
Koejaruudut 124/100-101
n. 35 cm pinnasta
lukemat metreinä merenpinnasta
Piirt. A. Lempiäinen
digit. T. Nurminen

- Musta maa
- Tummanruskea maa
- Kivi

LIETO MEROLA

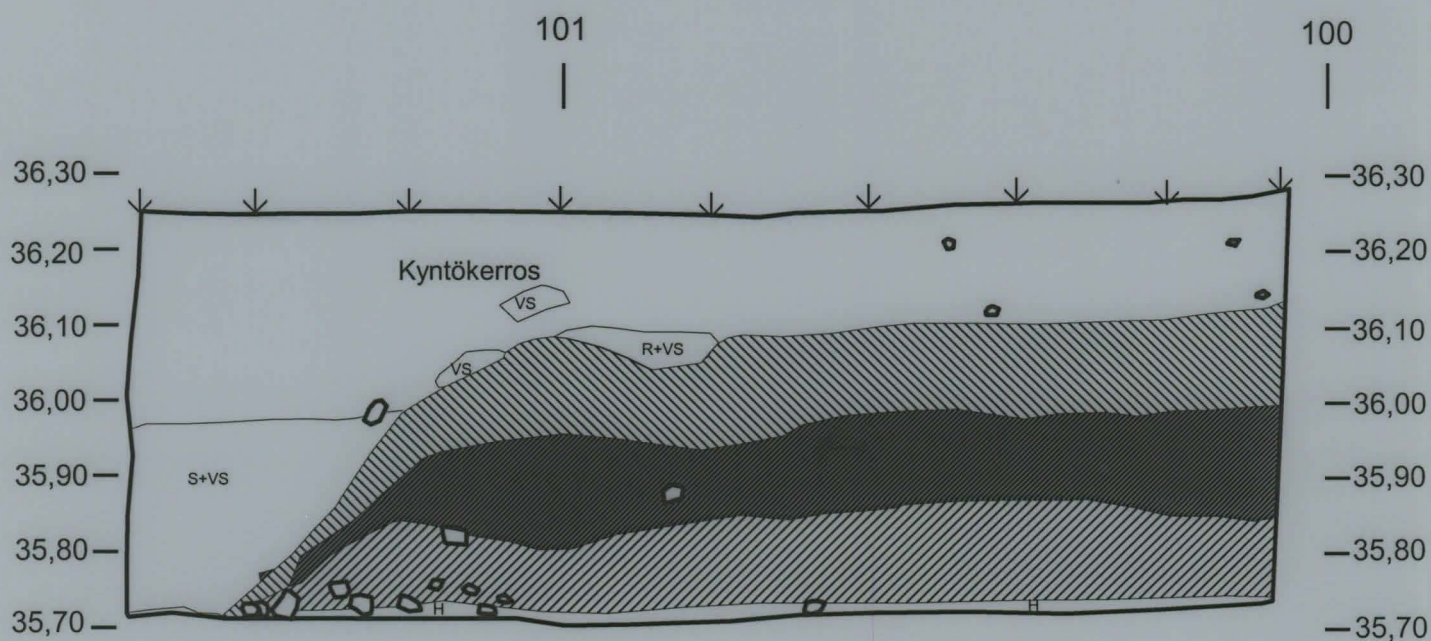
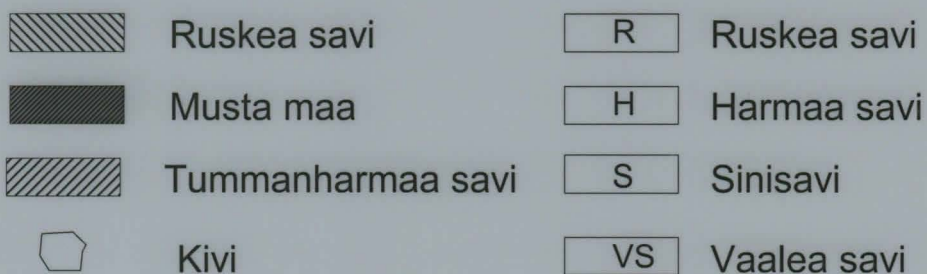
P. Kankkunen 2002

PROFIILIKARTTA

Profiili etelään 124/100-101

lukemat metreinä merenpinnasta

Piirtä ja digit. T. Nurminen

 0.5 m
mk 1:10